

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, cmercialu si economicu.

Va est Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 8 fl. v.
Pre siesse lune . . . 6 „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „

Pentru Romanii a:
prea. intregu 30 Fr. = 30 „ „
„ 6 luna 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni:
10 or. de linia, si 30 or. tacs'a tim-
brale pentru siesse-oare publica-
tiune separatu. In locul deschisu
20 or. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 30./18. oct., 1872.

Cu tote desmintirile officiose cu privire la crisea ministeriale in Cislaiani'a, ba chiaru si in Translaiani'a se crede ca positiunea ambeloru ministerie, in totalitatea lor, este amenintata, seu cellu pucinu ca se voru supune unei transformatiuni partiali. Schimbarea, fia totale, fia partiale, se va face, precum se crede, in partea conservativa. Resulta'va d'in acesta schimbare vre unu bine, seu ca libertatile constitutiunali se voru restringe si mai multu ca pana aci, numai viitoriulu va areta, unii inse ar' preferi ciarlatanismulu constitutiunale de asta-di chiaru si una cutediatoria intorsatura in drept'a strinsu conservativa, numai ca administratiunea publica, a financioloru si a justitiei se ajunga in mani mai conscientiose. Se dice ca insu-si arciucele Albrecht ar staru cu tota activitatea si influinta sa la imperatulu, ca pacea se se face odata intre poporele monarchiei. Pre tempulu petrecerii salle in Pest'a si ar' fi pusu tote silintiele pentru impacarea cu oppositiunea. Era in reportulu seu a supra situatiunii in Dalmati'a ar' fi indegetatu, ca multumirea si impacatiunea Slaviloru este neaperala conditiune pentru esistentia si consolidarea monarchiei. Catu pentru crisea ministeriale in Ungaria se crede, ca deslegarea ei are se se intemple cu occasiunea desbaterilor a supra bugetulu, este imposibile, ca ministeriulu se nu succumba in acesta lupta, asi vorbescu, firescu, tote organele oppositiuni, precandu celle guvernamentali sustienu ca nu este crise ministeriale si ca mamelucii tienu mai tare ca ori candu la patronii loru actuali si ca nu voru lassá cu falang'a loru se sufferia vre una scribare. Cu tota increderea in puterea loru inse nu-si potu asocia ingrijirea, ca schimbarea are se se face, atmosfer'a politica este tare impregnata cu atomi de schimbarea timpulu si barometruulu mameluciloru cade.

De acum se vorbesce ca la intemplantia unei schimbari numai partiali a ministeriulu ung. Pauer si Trefort si-ar' pastra portufolele lor, ca persone indiferenti si neci decatu ingrate partitei conservatorie-clericali.

D'in Vaticanu au transpiratu scirea ca Ssa Patriarculu Piu IX. si ar' fi facutu testamentulu prin care au despusu despre tote obiectele de mai mare valoare in folosulu atatu a consangenioloru catu si a familiariloru sei. In tote dillele se carra d'in Vaticanu ladi spre a se spedu pre callea ferata la Marsilia. Se dice ca acelle sunt pline cu pretiose.

Caderea marelui viziru allu Sublimei Porte Ottomane famosulu ucidetoriu allu chrestiniloru Bulgari, Midhat pasi'a, cu trei code de callu, au facutu mai mare sfara decatu este si pote se fia importantia unui viziru turcescu, unu felu de palatinu allu unui statu in decadentia. Cine se bucura si cine se supera de caderea acestui calau? Se bucurau Serbii, Romanii, Muntenegrii si a fara de acesti-a tote poporele crestine d'in imperiulu turcescu, si pentru ce? Pentru ca dragalasiulu Midhatu vrea nu numai se ataque Muntenegrulu, ci planulu seu mergea mai de parte decatu pana unde ajungu poterile domnului acestui selavu inganfatu; s'a gasitu adeca dovedi, cari adeverescu ca acestu Turcu tinea a reasiedia in Serbi'a si Romanii dominatiunea completa a „Sublimei” Porte, idea „sublime” acest'a in capulu unui ministru turcescu, dar' contraria totoror tractatoru inchiate prin Romani in specie si prin poterile europene, cu privire la aceste principate si positiunea loru facia cu Port'a Ottomane. Contraria in fine, dupa legile naturali, poteriloru unui statu in putrediene. Sultanulu, cam naucu, cum este, au priceputu totu-si, ca politic'a cea descreerata a solavului seu Midhatu, lu pote costa forte scumpu, provocandu neaperalu intreventiunea europeana, deci l'a alungatu, scotiendu lu d'in viziriatu, ceea ce fece ca turcii nostri crestini se tipe de dorere. Diariile turcesci si cele gidanesci alle crestiniloru d'aici d'in Pest'a si preste totu celle ostrunguresci aveá, inca abia cate-va dille mai nainte, unu ade-

veratu „cultu” pentru sanulu loru Turcu Midhatu si organulu cellu ovasescu allu Turciloru crestini proclamá in gur'a mre ca guvernamentulu lui Midhatu pasi'a promitteá multu si ca cestu Turcu paganu ar' fi omulu Turciloru crestini d'in Pest'a. Acesta foia povestiá nca, ca solulu ostrungurescu ar' avé astfelu de influentia „amicale” asupra Marelui Viziru. catu guvernulu rusescu si solulu seu la sublima Porta nu-si potea ascunde necesulu provenitu d'in prea marea zelotipla. Necasulu si superarea s'a intorsu, cei ce mai nainte se bucurau, gelescu asta-di pre angerulu loru caditu d'in paradisu. Diarele magiare si nemtiesci d'in Pest'a deplangu amaru caderea lui Midhatu care, dupa d'insele, ar' fi fostu singuru omulu d'a infrena petulantiele crestiniloru d'in Turci'a si „mai alesu tendintiele de emancipatiune totale alle Serblei si Romaniei libere.” — „P. Loyd”, au scrisu unu lungu articlu in care nu potea mistul Romanii libera si pre principele Carolu. Se scie ca acesta foia este eminente inspirata de ideile ce domnescu in capetele ministriloru magiari, se scie si aceea, ca Romanii libera este unu mare spinu in ochii magiariloru, dar' ceea ce nu „toti” romanii o scieau si o sciu este, ca politic'a cea saraca, vai de ea! a barbatiloru de statu (?) ai Ungariei se areta in tota golitiunea ei cea hidosu cu asemenea occasiuni prin imprudentile expectatiuni alle unoru organe platite. Magiarii si diariile loru sciu fabula mai adese ori despre comunitatea interesselor ce lega elementulu romanu de cellu magiaru si vice versa, despre necesitatea unei strinse fraternitati si alte asemenea palavre unguresci, inse cu tote acestea neci unu nume, neci chiaru allu slaviloru, nu este mai invinsu, — se nu dicemu urritu, — magiariloru decatu numele de romanu, pre care ei l'ar' sterge de pre chart'a politica a Europei numai de l'ar' poté, dar' d'in norocire mai mare li e vointa decatu potintia „sokakakaraszarka, denembirjaafarka” dice chiaru allu loru proverbu, era allu nostru dice „non est datum canibus judicare de morte equorum” cam neurbanu pote, dar' forte potrivit. Mai servilu guvernulu n'au statu d'in epoc'a cea trista a fanariotiloru in fruntea Romaniei, decatu cellu ce o umiliesce mereu de cati-va anni incoce, carele au sufferitu tote umilintiele ostrunguresci si turcesci, si cu tote acestea neci acestu guvernulu nu place ostrunguriloru! Evidentu, ca lumin'a sorelui, e ca numele de romanu este ce nu place lor, acestu ar' dori ei se dispara. Ei sciu prea bife ca nu Costaforii s'au Catarigii, de ar' fi chiaru si nume populari, voru se innaltie candu-va numele de romanu la vechi'a gloria; pitici sunt acesti-a! si pucinu sunt chiaru numele illustre alle celloru chiamati a fi instrumente in man'a providentiei. Immens'a potere magica, poterea cea irresistibile a elementulu romanu jace in limb'asa. In Unitatea limb'ei romane este germele unitatii nationali. Neci Ostrungurulu, neci fratele seu de cruce Turculu, neci selbaticulu Muscalu, cu cnut'a lui de ferru nu voru poté pune stavila torrintelui, in callea processului seu naturale. Acestu idolu Romanii se inchina! Se se si inchine, ca-ce pana candu se voru inchina lui n'au se porte neci o frica de vulpeniele diplomatiloru. Era barbatii de statu ai Ungariei, fii ai isolatulu elementu magiaru, se parascesca funest'a carare furisia pre care au apucatu de candu sortea au inceputu a li surride, se urmedie pre alta calle mai accomodata, singuru salutare elementulu magiaru si interesseloru salle vitali, pre callea adeveratei infratrii cu Romanii. Fia ca se nu mai fimu siliti a inregistrá fapte d'in cari politic'a cea scrintita a unoru barbati de statu ai Ungariei se-si mai arete coltii, precum s'a intemplantu asta data d'incidentulu caderii lui Midhatu, — acestu implacabilu inimicu allu Crestiniloru, — care cu ferocitatea si violintia sa politica ar' fi grabitu numai deslegarea cestiunii orientali si inca pre callea cea crunta, nu pacifica, precum dorimu noi intru interessulu si spre onorea civilizatiunii, si pre-

cum cere insu-si interessulu Turciloru, pre cari furtun'a suscitata i va metura, ca ventulu plevea.

Ministru de justitia, d. Pauer, cu dat'a 18. oct. a. c. a emis unu cerculariu prin care provoca tote juridictiunile si judetiele cercuale, ca actele, ce se referescu la scoterea contributiunii de statu, se le immanue respectiveloru perceptorate pre calle postale, seu in catu respectivele acte sunt pentru perceptoratu locale, se le tramita prin sierbitoriulu oficiale pre langa protocolulu de immanuare, si neci decatu prin esecutorii judecatoresci, caroru-a ar' trebui se li se platesca tass'a cu ingreunarea vistiriei.

Dupa reportulu de la 29 oct. a. c. alu ministru de iuterne, pre territoriulu cetatii Bud'a, s'a intemplantu de la 18—29 oct. 65 casuri de colera; au moritu 7 individi. — In Pest'a s'a bolnavitu numai unu individ, care a si moritu; acestu-a a fostu transportatu morbosu d'in Bud'a la Pest'a. — In Bichisiu-Ciab'a s'au ivitu, in 25. l. c., doue casuri de colera; d'intre morbosu a moritu unulu. — In Jászberény s'a ivitu in 27. oct. numai unu casu de colera; morbosulu a moritu. — In Maramuresiu in comunitatile Rebau, Trebusi'a, Lunc'a, Rosiucica, Bocicau, Petrova, Szorfalu si Calinesci, de la 14. sept., 16. oct. a. c. s'au ivitu 115. casuri de colera, 52 insi s'au reinsanatosiatu, 32 au moritu, 31 au remassu sub cura.

„Buda Pesti Közlöny”, diariulu off. de la 23. oct. a. c., publica aprobatiunea ministr. de culte si instructiune publica, prin care se concede ca „Manualulu de geografia” a dlui Ionu Silviu Selagiánu, fostu profes. gim. la Beisuiu, se se pota folosi in clas'a prima a gimnasioloru romane.

Ministru de comerciu, cu dat'a 20. oct. a. c. face conosciutu, ca despagubirile numai atunci se potu pretinde de la respectivele directiuni postale, daca a) vre-o expeditiune postale se perde, seu se vatema, seu se areta lipsa in cuprinsulu ei; b) daca vre-o estafeta, seu expeditiune postale recomandata se perde d'in vin'a officiuului postale, era tempulu de reclamatiune fissatu mai nainte pre tempulu de trei lune se estinde de aici innainte la siesse lune. Acesta ordinatiune pentru tote expeditiunile postale se va applica incependu de la 1. noemv. a. c.

Indata dupa intranirea camerei guvernulu va presentá proiectele de legi despre mesurarea catastrale, despre darea de pamentu si despre regularea fundulu regescu. Projectulu de lege despre coordenarea capitalei inca s'a pertractatu in comisiunea pregatitoria si s'a tramisu apoi la consiliulu ministerialu.

Cu privire la lucrările catastrale ne aflamu in puse-tiune d'a comunica urmatoriile: Catastrulu stabilu ocupa de presinte 364 de officiali salarisati, fara ca se se calcule aici si Croat'a, Slavoni'a si Confiniile militari; existe una inspectiune de mesurare si unu officiu de triangulare. Mesurarea s'a inceputu in an. 1853. Lucrările catastrale au com-tatu pana acum 9,620.960 fl. Doue-diece si patru comitate, districtulu haiduciloru, precum si Croat'a si Slavoni'a sunt deja infregi mesurate. Sub mesurare se afla inca comitatele Arva, Turocz, Trencinu, Nitra, Bihoru, cetatea Buda si confiniile militari apartinetorie de Ungaria.

Discursulu

Santiei Sale Domnului Episcopu Ioane Olteanu, pronunciatu in siedint'a d'in 10. octomvre 1872. a delegatiunei.

Inainte de tote se-mi fia ertatu a permite, ca si singuru prevedu, cum-ca discursulu meu ar' avé locu mai ver-tosu la desbaterea bugetulu ministerioloru de reshoiu si a celoru esterne, inse considerandu, ca cause diecesane urgente si mai multu ca aceste alterat'a stare a sanetatei mele conditiunea in modu imperativu departarea mea d'in capitala; trebe se ceru indulgentia pre on. Delegatiuni, ca se bine-voesca a-mi permite, ca inca acum, candu si altu-cum antaia-data am inceputu a pertratá meritorie afacerile nostre comune, — se propunu modestele mele pareri despre aceste afaceri comune, in specie despre politica nostra esterna, — ca nu cum-va necesitatu fiinda a me departá inainte de tempu, se intremitu implinirea unei-a d'intre cele mai principale detorintie patriotice.

Daca vom urmasi cu atentie lucrurile regimului nostru incepandu de la acelu salutaru periodu, carele s'a inauguratu in a. 1867, atunci ne putem convinge despre aceea, ca tendintele politicele nostre sunt armata tare, apoi si aliantie.

Acestu principiu a succesu a-lu realizat in ambele directiuni. Armata nostra s'a restauratu si proviedutu cu cea mai perfecta armatura. D'in apertorii nostri de tara s'a constituitu o armata, a carei eficacitate emininta se recunoaste de cei mai competinti strategi. Er' poporele fidele ale Ungariei sunt deja convinse despre aceea, ca armata apertoriilor de tara nu s'a infintiatu pentru suprimerea poporeloru nemagiare d'in tara, ci pentru apertarea tronului si a patriei comune!

Restaurarea si intarirea armatei nostre a adusu mari folose si in privinta aliantieloru.

Vedemu ca pretodindenea se cauta si bucurosu se primescu referintiele nostre amicabile.

Francia ni-a pastratu vechia sa simpatia. Itali'a tare cauta amicitia nostra. In Berolinu nu numai ca au incetatu acutele polemie duse in contr'a cabinetului, nostru, ci sumetiulu Cancelariu alu imperiului germanu nu odata a datu expresiune acelei viue dorintie a sale, ca cu imperiulu nostru se traseca in pace si in cea mai cordiala amicitia. Si ce alta insemnata intelnirea imperatorulu in Berolinu! Acolo unde si tiarulu cu laur'a pazei a strinsu man'a augustului domnitoriu!

Guvernulu nostru intru adeveru pote fi sumetiu pe rezultatele politicele sale, si cu indestulire pote privi la acea culminata insufletire, cu carea au petrecutu poporele Austro-Ungariei pre adoratuloru monarciu in caletoria sa la Berolinu si cu carea l'au salutatu cu ocaziunea reintorcerei sale in midilocolu nostru, condusi fiindu de acea fericitoria persuasiune, ca prea amatulu nostru suveranu a adusu cu sine d'in acesta caletoria pentru poporele sale credentiose ascurarea renoita a pazei ca garanti'a cea mai fecunda a prosperarei imperiului nostru!

Bunele referintie cu poterile Europei ascura pacea nostra interna, acesta inre constitue sorgintele celu mai fecundu alu fericirii si prosperarii nostre. Acesta pace ni-a sciutu-o recuperat si pastrat intre grele impregiurari guvernulu nostru, si pentru aceea pote conta pre recunoscintia nostra sincera, precum si pre loial'a promptitudine de a-i subministrat tote acele midiloce, cari se receru pentru implinirea continuativa a sublimei sale misiuni. Inse prea on. Delegatiune! nu pentru constatarea acestoru mi-am permis a redica vocea mea. Alta cauza speciale, carea pre mine ca pre unu concetatienu romanu alu Ungariei deosebitu me interezsea, a fostu motivulu, pentru care am apelatu la indulgentia Domnitorulu vostre; si aceea este impregiurarea: ca regimulu nostru in tempulu mai nou a aretat o stabila si speciala bunevointa si ca tra staturile vecine mai mici, in specie ca tra Romania si acesta cu atatu mai bine a caditu animei mele, cu catu, — de-si cu parere de reu — trebuie se constatezu, ca politica esterna a regimulu nostru facia cu principatele romane sub sistem'a trecuta a fostu decisiv nefavorabila, ce apoi a deprinsu o influentia asemenea nefavorabila asupra concetatienuloru romani d'in imperiulu Austro-Ungaru. Ca-ci de-si si noi tare credemu, ca pre acestu pamentu pentru noi nu existe altu locu mai bunu, si noi dinasti'a si patri'a nostra nu o vomu stramuta pentru nici o fericire lumésca, pentru-ca nu cunoscemu si nu dorimu mai mare fericire si gloria, decatu a fi supusi credentiosi acelei gloriose dinastie, carei-a noi Romanii tote avemu de a le multumi, si decatu a fi cetatieni loiali acetei patrie comune; — totu-si ni cade bine candu vedemu

ca guvernulu nostru are bunevointa ca tra confratii nostri de unu sange, celu puciu intru atata, incatu o merita!

Tota lumea e basta pre amore si spriginire imprumutata, si nu e bine, nu e consultu a despretiufi neci pre celu mai micu aliatu. „Pre vecinii nostri, candu se apropia de noi, se-i imbraciosiamu cu mandria, ca-ci prin aceea nimicimu spiritulu discordia,“ a distu unu vechiu poetu magiaru. Recunosc ca e necesariu a fi cu precautiune in increderea nostra, inse e mai necesariu a fi cauti in neincrederea nostra. „Mai multi omeni u devenitu nefericiti pentru aceea, ca s'au incrediutu in pre jucini, decatu in preamulti omeni“, a distu pre intieptiesce nemoritoriuulu nostru Eötvös; si cam asié se intempla acesta si cu staturile.

Pentru acea, dupa parerea mea, precum garanti'a venitoriuulu, unitatei si independintei patriei nostre, mai securu, cugetu a o afla in necnus'a nostra fidelitate ca tra dinasti'a domnitoria, si in aceea sincera amore patriotica, carea pre toti locuitorii patriei nostre ca pre unii frati adeverati, condusi de sentiulu dreptatei si ecuitatei ne intrunesce in comunitatea interesaloru identice, i face pre toti indestuliti si fericiti, — si precum au e bine, nu e consultu si patrioticu a provoca frecarile ce dorere ici colo se areta, a irita spiritule prin insinuatiuni nefundate si scornite, ci e mai consultu, mai patrioticu, atari discusiuni, daca se si areta, a le resolvi dupa compasulu dreptatei si ecuitatei, ur'a de rasa provocata prin fanatici si egoisti, a o stempera si inceta prin amore iremisa patriotica, prin patientia si prin spiretulu celu mai reconciliatoriu, — asié e solositoriu si necesariu a estinde acesta sincera si acestu spiretu reconciliatoriu, in mesur'a cea mai intensiva si la staturile vecine, pre cele mai mice a le sucola cu binevointa nostra si prin aceea a ni le deoblega. Acesta a facutu Regimulu nostru in tempulu mai nou facia cu Romania si prin acesta si-a revindecatu cea mai sincera multumire a celoru 3 milioane romani d'in Austro-Ungaria, si cu ca unu fiu — de-si neinsemnatu — alu poporulu romanu, me sentiulu ferice a poté dá cea mai cordiala expresiune acetei recunoscintie a nostre, ma indrasnescu a ascurat pre regimulu nostru, ca prin acesta procedura a sa si-a deoblegatu si pre fratii nostri de preste Carpati, pentru-ca scriu este ca: Populus Senatusque Romanus beneficiorum memor. Da, Romania nu va fi nerecunoscutoria facia cu bunele intentiuni ale guvernulu nostru. De-ora-ce inse bas'a fia-carei referintie amicabile este cea mai sincera amore si respectare reciproca, guvernulu nostru si cu dinulu si noi Romanii d'in Austro-Ungaria acceptamu si pretindemu dela vecinii nostri Romani, ca in tote tempurile se respunda la bunele intentiuni ale regimulu nostru prin cea mai caldurosa si sincera amicitia, se nu conceda nici candu, ca salutaria collucrare basala pre bun'a cointielegere atatu de necesaria intre vecini, se se conturbe prin tendentie politice aventurose si gravitari separatistice, se contrastat toturoru intrigeloru, se departe dela sine si se condanne cu dispretiulu loru pre toti acei profeti mentiu-nosi, cari se incerca a aranca intre noi si densii semintia discordiei, si atunci se fia persuasi, ca pactulu salutaru carele a existatu ore-candu intre Romania si Ungaria, se va reinnoi si intari sub auspiciile bine-cuventarei Ceriului, ce d'in adunculu animei mele imploru dela dumnedieulu poporulu.

Sci pre bine scumpii nostri frati de preste Carpati, ca lumin'a ce exista in Romania, nu a resaritu d'in stancelle de ghiatia ale polulu nordicu, si ca nu d'in Austro-Ungaria au mersu acei Pseudo-apostoli cari cu man'a sacrilega au espatriatu limb'a nostra materna d'in besericele, scolele si oficiole loru substituindu-o cu o alta limba straina, d'in ce, dorere! atata orbire spirituala a rezultatu pentru acele

tiere frumose! Inse dá acelu-a, carele prim'a ora a reintrodu limba nostra nationala in besericele nostre, a fostu unu principe ungurescu, Georgiu Apafy, (noi scimu ca: Rákóczy. Red.) ce si nu voescu a scruta inteniunile lui. Si era-si d'in Ungaria si Transilvania au mersu acolo acei adeverati Apostoli, cari au imprasciatu noorii cei grosi si ingrecati si intunerecului, aducundu noue radie ale luminei in acele tiere binecuventate! Scumpii nostri frati transcarpatini se nu uite neci candu, ca precum existinta si independintia loru presinta in mare parte potu se o multumesca mai potintelului statulu nostru, si acestu-a au de a scrie mai vertosu ca asta-di dimpreuna cu Serbi'a nu participa d'in sortea funesta a Bosniei, Hercegovinei si Bulgariei, asié se creda ca si pre venitoriu numai contopiti cu noi pote susta, si dupa convingerea mea alterarea bunele intielegeri si a concordiei cu noi inse totu mai pote fi funestulu nunciu alu decaderii existintei statulu Patriei loru, de ce inse apere-i a-totu-potintele in tempuri sempiternu!

De pre valea Lonei, in octomvre, 1872.

Dle Red! In mai multi nri ai pretiuitulu diurnalu ce redigeti s'a descriu de ca tra „Unu invetiatoriu tractulu“ starea scolorulu d'in Tractulu Losiardului, aretandu-se unele defecte cari coplesiescu aceste scole. — Eu, carele am crescutu si betranitu in acestu tractu vedendu chiaru articulu Dlui Gregoriu Puscariu, preotu in Dobaca, unde cu furia cerca a demint cele aserate in corespondentia acelu „Unu invetiatoriu tractulu“ d'in Nr. 14. Fed. nu potu a nu-mi face si eu unele observatiuni.

Mai antai de tote dechiaru Dlui Puscariu cum-ca cu articulu D.sale, carele e incarcatu de termini duri si necioplitu nu a facutu nece mai multu nece mai puciu decatu ca si-a datu unu atestatu de paupertate spirituale; er' prin calumniarile aruncate d'in parte-i asupra unoru invetiatoriu si-a aretat ur'a personale ca tra bietii dileri ai instructiunii poporulu.

Fiendu ocupatu cu economi'a nu-mi concede tempulu a intinde vorba lungu cu Dlu Puscariu, pentru aceea mi-voiu face pre scurtu numai unele observatiuni.

E neadeverata asertiunea ca: „Imbuzanu a fostu eliminatu d'in gimnasiulu Clusului pentru immoralitate si ecesse ne mai audite“ pentru ca de la acelu gimnasiu mai alesu studentii de romanu se eliminada chiaru si pentru unele fapte mai mice, ca-ci scimu cum-ca fratii magiari la tota ocaziunea cerca a ni inchide calea spre cultura, si de aru poté ne-aru inghitit intr'o lingura de apa si ne-aru renasce pai de magiaru impiutenati si cu mustetie resucite. Asemenea e ne-adeverata fras'a „cugetandu ca va mai poté vegeta intre omeni de scientia dupa finirea preparandiei“ etc. ca-ci Imbuzanu a facutu acesta pentru ca a avutu aplicare spre doctura; er' ca D. P. se convinga despre cualifiatiunea acelu-a dechiaru, ca Imbuzanu a depusu esamenu d'in obiectele pedagogice in preparandia Nasaudana cu succesu forte multiamitoriu, si D. P. cutedia totu-si se afirme ca e ne cualificatu?

Prin calumniarile ce le-a aruncatu in faci'a lui Imbuzanu D. P. a documentatu ca nu se interesada de venitoriuulu natiunii nostre, ca-ci eu cugetu cum-ca natiunea nostra numai atunci va poté inainta cu passi mai resoluti spre fericirea ei, candu toti invetiatorii nostri voru fi absoluti de gimnasiu seu cellu puciu de 5—6 clase gimnasiale, precum a fostu Imbuzanu a carui insusiri nobile se macula, cu tote ca asemenandu-se cu D. P. pote ca acesta ar essi in defavore Dlui P.

BOISIORIA

Institutiunile familiare si moravurile CHINEI.

(Estrasu d'in „Journal officiel“ francesu.)

Crescerea relatiunilor diverselor natiuni europene cu populatiunile asiatiche ni impune detoria de a studia situatiunea materiale si morale a acestoru populatiuni inca atatu de puciu cunoscutu. In acesta privinta Francia are inca multu de facutu: in Anglia, in America, in Germania chiaru, jurnalele si revistele revinu fara incetare asupra acestui subiectu si sunt pline de cele mai pretiose descoperiri.

Chin'a ocupa naturalmente celu d'antaiu rangu in aceste studiuri, d'in caus'a immensei sale populatiuni, dara apreciarile ce s'au facutu asupra starii sale sociale, moralitatii si valori locuitoriloru ei, sunt adese contradictorie.

Nu ne vomu incera de locu a alege intre aceste diverse opiniuni; ne vomu multumi numai de a pune sub ochii lectoriloru resumatulu mai multoru documente provenite de la persone, a caroru marturisire merita tota increderea.

Celu d'antaiu d'in aceste documente este unu tractatu de moravurile si institutiunile Chinei, prezentatu in 1870 societatii de economi'a sociala de ca tra d. Eug. Simon, consululu Francei la Foutceou. D. Eug. Simon este sinofilu si si chiaru putienu intocatu; cu tote acestea trebuie se admitemu ca consideratiunea, de care poporulu chinez se bucura

in ochii sei, este motivata prin cele mai solide observatiuni. Dupa ce reamintesce ca in totu-de-un'a si dupa opiniunea chiaru a ilustrulu P. Amyot, pietatea filiala a fostu bas'a civilizatiunii, esplica in modulu urmatoriu influentia institutiuniloru familiare.

In Chin'a, sentimentulu familiei se desvolta liberu, naturalmente, fara nici o interventie esteriora, civila seu religioasa. Mai antaiu situatiunea sotiei este asigurata: acesta situatiune nu depinde nici de fecunditatea sa, ca la Greci, nici de capriciulu sotulu, ca la Romani. Daca femeea este sterpa, barbatulu adopta unu copilu si i-lu da; daca sotulu more, poterea si iurisdictione domestica trece in manile veduvei. Se scie ca, la Judei, acesta devine proprietatea unui-a d'in parintii barbatulu. Pre tempulu candu sotulu traesce, elu remane stapanu, inse nu este de catu d'in diu'a candu se casatoresce. Ceea ce face demnitatea sa, cas'a sa este femeea, care, in Chin'a, nu s'a simtita nici odata necesitatea de a o reabilita.

Poterea imperiaa se feresce forte multu de a atinge acesta institutiune naturala; singur'a sa grige este, d'in contra, a o intari. Paricidulu este consideratu ca sacrilegiu; cas'a criminalulu este distrusa, murii orasiulu culpabilu derimati si functionarii destituiti.

Famili'a este, totu dupa d. Eug. Simon, obiectulu unui adeveratu cultu si prin escelentia singur'a religioasa care subsista, celu putienu in masse; ca-ci existe inca in innaltele regiuni sociale credentia intr'unu D-dieu pre care lu adora pre ore-care munti sacrati seu in templele cerului, ale pamentulu si lumini.

Imperatulu si cati-va innalti functionari; sunt preotii

Domnului, si la ore cari epoce ale anului i dá unu cultu forte simplu. Catu despre populatiune, ea conserva intr'unu modu destulu de vagu idea spirituala a divinitatii, dara acesta idee este forte inalta pentru a face obiectulu cultulu seu: ei au trebuinta de midilocitori, si acesti-a sunt mai cu seama parintii morti pre cari i solicita directu de a ruga cerulu, dupa cum noi facemu pentru angeri si santi.

D'in acestu punctu incepe religioasa familie. La fiecare cinci-spre-diece zile se aduna la siefulu familiei insarcinatu de a intretiené loculu sacru. Cei mai bogati au unu templu alaturatu la locuinta; cei alti o camera speciala seu chiaru, pentru cei mai seraci, numai a micu hotelu. In fondulu camerei seu hotelulu se afla tabletele cerului, si de a supra, acelea ale strabuniloru; in facia: facie, vase, si profumuri aprinse. Se adaugu cupe cu vinu, orezu, unu rimatoru, o gaina si unu porumbelu. Se facu rugaciuni si rosternari: oficiantulu, care nu este altulu de catu capulu familiei, asistatu de duoi acolitii (adjatore), face ofrandele, si termina ceremoni'a printr'o precuventare, in care promite intervenirea stremosiloru.

Aceste serbări se repetu la diverse aniversari ale parintiloru morti ale, caroru morminte trebuiescu visitate.

In urm'a rugaciunii se tiene adunarea familiei. Se cutescu carti de mor la si de filosofa practica si acelea ale legii criminale si ale politiei; Siao Hio seu scola copiloru, culegerea de exemple de pietate filiala si cartea recompenselor si pedepseloru. In comentariile loru, insistu totu-de-un'a a supra detoriiloru; nici odata nu se vorbesce de drepturi. Daca se intempla ore-cari curte, adunarea se transforma in tribunalu, siefulu familiei delibereza cu ca-

Apoi pentru că respectivul a fost asentat la armata nu e vin'ă dînsului, că-ci nu avem ce face dacă regimul a dispus astu-feliu, că invetiatorii s'ê fie espusi si la acêsta sagêta.

In fine mai adauge D. P., o scornitura grossa dicundu, că „s'a numitu advocatu alu causelor desperate“ etc.

La acêsta dîcu numai atît'ă, că respctivulu a amblatu pentru fic'ă lui Petru Lobontiu rogandu pre D. Aug. Munteanu, advocatu in Gheri'a, că s'ê-i porte procesulu in contr'a vitregei sale, carei-a i eră advocatu Dlu D. Velle, preotu in Stoian'a. Acestu D. preotu capetase de la veduv'ă lui Petru Lobontiu — dreptu competintia advocatiale — pre langa parale, inca si cate-va bucăti de pamentu cari s'ê le folosêsa D.Sa; inse Dlu parente fiindu țara prassa in afacerile advocatiale perdù procesulu si veduv'ă amintita remase cu budiele imfiate.

Dle Puscariu! ore santele canone concedu preotiloru că in locu de a portă crucea spre carea sunt destinati — s'ê porte procese si estu-modu a se grigî mai multu de cele lumesci decătu de cele ddiiesci? E demnă a se numî parente alu poporului unu preotu, carele in locu de a grigî de meliorarea starei materiale a acelu-ă, lu despoia si de ce are, precum facuse Dsa cu veduv'ă lui P. L.?

D'in cele precedente se pote vedé cătu adeveru contiene fras'ă prin carea dîce: „că preotii d'in tractulu Losiardului si-aru pune si sufletulu pentru caus'ă scolara si nationale“ etc. Eu inse dîcu, că Dlu preotu d'in Stoian'a si-ar' pune sufletulu mai curundu pentru parale că s'ê-si imple pung'ă, decătu pentru cause scolastece si nationale.

Uu'ă am de a mai recomandă Dlu Puscariu, că de alta data s'ê nu se amestece in afacerile altoru-ă, fãra a fi insu-si atinsu, că-ci acellu „Unu invetiatoriu tractuale“ in articulu s'eu nu a atinsu nece decătu person'ă Dsale, prin urmare nu a avutu la ce se cocoră asié tare, versandu-si veninulu a supr'ă acelu invetiatoriu; de altu-mentrea spunu francu, cum-că pre acelu invetiatoriu lu cunoscu mai de multu anni, si servitiele Dsale pre torenulu scolastecu sunt destulu de frumose, si ar' fi meritatu mai multa crutiare d'in partea Dlui P. decătu s'ê-lu poreclesca de „semi-doctu“, etc.

In fine asiú dá unu svatu betranescu, Dlui P. că in locu de a calumniá in publicu vre o persona ar' fi mai consultu s'ê dîca impreuna cu psalmistulu: „Pune Domne padia gurei mele“ etc.

Unu colonu betranu.

Blasiu, 22. oct. 1872.

Societatea de lectura a teologiloru d'in seminarulu archidiececanu gr. catolicu d'in Blasiu, se constituî pre anulu scolastecu 1872/3 in 5. octomvre st. n. a. c. alegundu-si de presiedinte pre tenerulu d'in anulu alu IV. Iosifu Vasilco, de notariu alu corespondentiloru pre Dionisiu Velicea d'in anulu IV., de cassariu pre Iosifu Barbu d'in an. III, de bibliotecariu pre Teodoru Popu d'in an. II, si de notariu alu siedintiloru pre Petru Bucuru d'in an. I.

Societatea dispune de una biblioteca custatoria d'in 275 opuri in 353 volumini, scrieri d'in diverse ramuri ale literaturii, precum: religiose si morali, istorice referitorie la natiunea nostra, opere teatrale si poezie, romane si novele istorice nationale, igienice, pedagogice, filologice, politice, legislative si agronomice, intre cari preponderaza cele religiose morali si istorice nationale, fiindu-că preotulu pre langa aceea că este reprezentantele lui Christosu, este medilocitoriu intre Ddieu si omu, totu unu-data are s'ê fia si pastoriulu adeveratu alu natiunei sale, carei-a are de a-i multumî

pii fie-carei ramuri si se silesco in totu modulu că afacerea s'ê nu ajunga inaintea tribunalulu ordinaru. In acestu casu, solutiunea este votata prin majoritatea sufragieloru.

Dar' juridictiunea domestica nu eră numai civile, ea eră asemenea si criminala. Adunarea poteá pronuncia pedeps'ă in contr'a membriloru culpabili; punitiunea se suită pãna la exilulu perpetuu, si chiaru, cu tote că legea nu recunosce adunarei familiei dreptulu de a condamnã la morte, moravurile i autorisa, si infrangu legea. Dar' pedeps'ă cea mai terribila este stergerea d'in cartea familiei, care joca unu rol capitalu in acêsta institutiune. — Acêsta pedepsa face d'in culpabilu unu strainu preste totu loculu, nu numai in acêsta lume, dara inca si in cea alta. Mortea pentru Chinesii in present'ă unu astu-felu de perspective nu este nimicu.

Siefalu familiei, barbatu s'eu temee, are in totu-de-un'ă dreptulu de reprimande si de punitiuni. Consululu francesu citêza faptulu unu omu de 30 ani, condamnatu de muma-sa la trei luni de infierare la picioru si la mana. Moravurile corregu abuzurile cari aru poté s'ê resulte d'in nepotint'ă siefului familiei. De-si dreptulu de proprietate si acelu-ă de a lasã mostenire, sunt absolute, nu se gasesce esemplu că tatalu s'ê desmostenesca pre vre unulu d'in fiii sei (ficele nu mostenescu), afara numai daca opiniunea publica nu ar' fi aprobatu mai d'inainte decisiunea sa. Pre de alta parte, familiile aru cadé inse-si sub lovitur'ă legiloru, daca ele aru aplicã o pedepsa nelegale.

S'a dîsu că cartea familiei joca unu insemnatu rol; bunele lucrãri, punitiunile grave sunt incrie in ea; dar' ceca ce este mai importantu, este că e uniculu registrulu a

nascerea si esistent'ă, si cu a carei renume si bravura d'in secli i place a se mandri.

Cass'ă societatii o formeza contributiunile de 1 fl. v. a. pre anu de la fia care alumnu seminariile, precum si ofertele aceloru marinimosi cari voiescu inaintea societatii si se bucura de progresala nostru in cultura si scientia. Aici cu totu respectulu si profunda reverentia cutezamu a amentî pre prea bunulu nostru parente, pre Prea Sant'ă Sa Dlu Metropolitu Dr. Ioane Vancea, care in anulu precedente donã societatii nostre 50 fl. v. a. cu ocasiunea unei gratulatiuni la diu'ă numelui d'in partea alumniloru seminariiali, unu documentu viu despre zelulu de a vedé pre fiii sei sufletesci inaltati la acelu gadu alu culturai, cătu s'ê pota corespunde pre deplinu inaltei loru chiamari de pastori ai turme lui Christosu.

Societatea dispune de astu de una suma de 200 fl. v. d'in cari una parte considerabile e destinata pentru immultirea bibliotecii prin carti alese si corespunditorie scopulu societatii.

Afacerile interne si esterne ale societatii se vora pertractã in siedintiele lunare, ce se tienu dupa prim'ă dî a fia carei lune, era pentru cultivarea mentei si a animei, pentru desceptarea sentimenteloru nationali, si pentru progresu in retoric'ă sacra s'ă decisu a se tiené siedintie asié numite estraordenarie, in fia care septemana una data, la cari este obligatu a luã parte activa fia-care membru, parte prin declamatiuni d'in diverse materie scientifique, parte prin disertatiuni mai alese de cuprinsu religiosu morale.

Iosifu S. Vasilco, Dionisiu Velicea
presiedinte. notariulu corespond.

Protocolu

susceputu in conferint'ă invetiatoriloru d'in vicariatulu Rodnei, tractulu Bistritiei si alu Budacului, tienuta in 16. septemvre 1872, convocata prin reverendiss. D. Vicariu foraneu Gregoriu Moisilu, cãj presiedinte cu scirsorea sa ddo Naseudu, augustu 1872. Nr. 169 si pre basea ordinatiunei maritulu Ordinariatu ddo 21. maiu 1872. Nr. 1275/630—711 fiindu de facia d'in Vicariatulu Rodnei: Vasilu Popu invetiatoriu in comun'ă Feldru, Procopie Rusu in Hordou, Danile Isacu in Ilva-Mare, Ioanu Cosma in Maieru, Alessiu Bulbucu in Mocodu, Georgiu Gheorghitia in Borgotihă, Cosma Anca, directorele scolei normale d'in Naseudu, Teodoru Rotariu, Iacopu Popu, Isidoru Titieni invetiatori normali, Iacobu Popu in Naseudu, Petru Tofanu in Nezos, Vasilu Srugariu in Parv'ă, Zaharie Catarigu in Rebr'ă, Ioanu Lazaru in Rebrisor'ă Danile Muresianu in Romoli, Georgiu Mutielu in Salv'ă, Mihaiu Domide invet. triviale primariu, Eremia Siorubetea invet. secundaru la scol'ă triviale d'in San-Georgiu, Ioanu Ionascu invet. triv. primariu, Ioanu Mironu invet. secundaru la scol'ă triviale d'in Telciu, Stefanu Utalea si Vartolomeiu Siorubetea invetiatori confesionali gr. cat. in San-Georgiu, Nicolau Pupeza in Telciu, Ivanu Draganu invet. triv. primariu, Macedonu Maniu invet. secundaru la scol'ă triviale d'in Zagr'ă; 6r' d'in tractulu Budacului: Georgiu Suciú in Sicutiu, si d'in tractulu Bistritiei: Mihaiu Moldovanu in Bistrit'ă, Ioane Maica in Chiralesi, Basiliu Tergovetiu in Magyarusiu, Stefanu Timariu in Sabesiu si Ioane Simonu in Sitiora, apoi domni referint'ă scolari si profesori gimnasiali Massimu Popu, Dr. Constantinu Moisilu si Leonu Pavelea.

I. Presiedintele prin una vorbire acomodata areta scopulu conferintieloru invetiatoresci, precum si necessitatea acestoru-ă, dechiarandu prin acêst'ă siedint'ă de deschisa.

stării civile. Prin ea tatalu recunosce pre copilulu seu si i confere tote drepturile alipite acestei filiatii; cununiile sunt consacrate, mortile inregistrate. Vedemu că in Chin'ă nu s'ă facutu nici o data ce-va mai multu pentru parinte; dara astu-felu este respectulu datu poterii sale si stabilitatii caminului, in cătu nu se admite transmutarea casei parintesci, campulu immormnetarii si casele specialmente afectate cultulu strebaneloru conservatiuni, tabelteloru si biografiile loru. Le-a declaratu chiaru neatingibile, celu pucinu fãra consimtiementulu unanimu alu capiloru de ramuri ale familiei. In fine desonorea se infige acelu-ă care vinde bunurile de acêsta natura si d. Simon citêza unu casu, unde proprietariulu nu poteá s'ê gasêsa, nu unu cumperatoru, dara chiaru unu imprumutatoru pre ipotoca.

In organizatiunea politica gasimu principulu patriarhalu aplicatu intr'unu modu suprindietoru. Sufragiulu universalu, care esiste d'in cea mai inaintata anticitate, este apanagiulu exclusivu alu siefiloru de familie, alu barbatiloru insurati, cari represinta grupurile d'in care comunitatea este compusa. Necasatoritii cari sunt in forte micu numeru, nu au drepturile de cetatien. Cãtu despre tatalu de familie, elu considera că o grava injuria de a se dá copiiloru sei aceeași autoritate in Statu că lui insu-si.

Consulu nostru afirma, că poterea siefului de familia si a consiliuriloru de notabili alese de ei este preponderanta. Se pare că corpurile elective, arangiate dupa functionari, la fie care ramu administrativu, formeza consiliurile lor, cu atãtu mai multu respectate, cu cătu sunt singurele midlocitore intebuintiate pentru a face s'ê se primêsa de cãtra populatiune decisiunile autoritatii supreme.

— Totu-odata propune conferintiei a-si alege d'in sinulu seu unu notariu si unu esamenatore.

ad. I. Conferint'ă dupa una cointielegere a aflatu cu scopu a-si alege trei notari, si s'ă unitu cu unanimitate in personele invetiatoriloru Basiliu Põpu, Basiliu Tergovetiu si Iacobu Popu, 6r' ca esamenatore a alesu cu unanimitate pre D. directoru alu scolei normale d'in Naseudu, Cosma Anca.

II. Presiedintele face a se citi prin notariu program'ă objectelor de pertractatu si intreba, daca mai are cine-va a aduge la aceea ce-va.

ad. II. Program'ă se primêse d'in partea conferintiei fãra nici una adaugere.

III. Presiedintele pune la ordine objectulu II. d'in programa, referitoriu la compunerea unei representatiuni indreptata cãtra inaltulu ministeriu de cultu si instructiune publica, prin care s'ê se roge a aduce unu proiectu de lege relativu la peasiunea invetiatoriloru, a veduveloru si a orfaniloru lor, fara de osibire de sunt confesionali s'eu comunali.

ad. III. Dlu directoru norm. insarcinatu fiindu in una conferintia preliminaru compune una atare representatiune, descopere conferintiei, cum-că representatiunea d'in cestiune e dejã compusa, carea dupa cetire se concrede unei comisiuni constatorie d'in 5 membri, si anume: Dlu direct. norm. Cosma Anca, dlu profesoru Massimu Popu, Teodoru Rotariu, Basiliu Tergovetiu si Petru Tofanu, că pãna la prossim'ă siedintia s'ê o mai censureze si s'ê se faca reflexiunile.

IV. D. Presiedinte aduce la cunoscint'ă conferintiei, cum-că in urm'ă conclusulu conferintiei tienute in anii trecuti s'ă elaboratu unu proiectu de statutu pentru reuniunea invetiatoriloru, care statutu fiindu dejã compusu, comisiunea prin referintele seu face a se citi.

ad. IV. Conferint'ă primêse in principiu proiectulu cititu si totu-una-data lu concrede unei comisiuni de 7 insi in personele diloru Massimu Popu, Cosma Anca, Iacobu Popu, Isidoru Titieni, Ioane Draganu, Alessiu Bulbucu si Mihaiu Moldovanu.

V. Presiedintele provoaca conferint'ă a-si dá parerea, că intru cătu proiectulu corespunde planulu de invetiamentu, statoritu de invetiatorii Vicariatulu Rodnei si aprobatu de maritulu ordinariatu, primitu de comitetulu districtuale, că senatu scolastecu districtuale si introdusu in scolele gr. cat. d'in acestu districtu, si ce reflexiuni au a face in privint'ă impartirii materiei, apoi in privint'ă practisării acelu-ă?

ad V. La propunerea invetiatorulu Mihaiu Domide conferint'ă otaresce a se mai practisã respectivulu planu de invetiamentu inca in cursulu anulu scolastecu venitoriu cu atãtu mai vertosu, cu cătu materi'ă de propusu d'in acelu planu e impartit'ă pre 6 ani, si apoi la prossim'ă conferintia a-si dá invetiatorii opiniunea că in cătu corespunde si ce aru mai fi de modificatu.

Totu una-data conferint'ă, la propunerea invetiatorulu Basiliu Tergovetiu, a se rogã maritulu ordinariatu diecesanu d'in Gheri'a că s'ê binevoiesca a comunicã acestu planu de invetiamentu si celoru-lalti invetiatori d'in diecesa, spre a-si poté dá si ei parerea a supr'ă acelu-ă, si de-cum-va maritulu ordinariatu are la dispusetiune unu altu proiectu, s'ê benevoiesca a-lu comunicã invetiatoriloru d'in tractulu Rodnei.

Fiindu tempulu inaintatu conferint'ă se inchide cu observarea d'in partea presidiulu, că pãna la siedint'ă prossima invetiatorii s'ê assiste la prelegerile d'in clasele scolei normale, si s'ê tiena exercitii practice sub conducerea esamenatoriulu, anuciandu siedint'ă a dou'ă pre a 17. la 10 ore a. m.

Siedint'ă II. d'in 17. septemvre 1872.

In resumatu, daca ar' vof cine-va s'ê formuleze in legi faptele principale care resulta d'in cele ce procedu, va gasi că in Chin'ă: 1. nimenea nu este alegatoru fãra a fi capu de familia; 2. proprietatea, in care sunt immormentati ascendentii, este nestramutabila si intacta, fãra consentiementulu familiei; 3. tatalu s'eu siefulu de familia este singurulu aptu a primi s'eu consacrá nascerile, mortile si casatoriele; 4. nici o certa nu se tramite inaintea tribunalulu ordinaru, daca n'ă fosta mai antãiu judecata de cãtra tribunalele domestice. Acestea sunt cele patru mari linie dupa care potemu dîce, că civilizatiunea chinea se ordoneza.

Dupa acêsta espunere, d. C. Lavallée, care a locuitu in Chin'ă, probêza „probitatea comerciala, instructiunea, spiritulu de familia, inteligent'ă si ardorea la munca a Chinesiloru.“ Se scie că invetiamentulu este liberu; nu este orasielu că s'ê nu aiba scol'ă sa primara frecuentata de copiii celoru mai serace familie. Acêst'ă demonstra cătu de mare este acolo initiativ'ă individuala. De alta parte, naratiunile ce s'au facutu pãna acum in privint'ă infanticidulu nu mai potu fi admise, in urm'ă desmintiriloru si voiagiiloru. Sentimentele de familie sunt profundu inradecinate in caracterulu chinesiloru, si acêst'ă este pote ceea ce esplica in parte vechimea acestui imperiu.

(Finea va urmã.)

ținuta sub presiunea ordinarii, fiind de față afară de invetiatori d'în ședința trecută, încă Dumitru Onigasiu, invetiator confes. în Gledin, Georgiu Morariu în comună Nusifaleu, Mihailu Popu în comună Santiona.

Se verifică procesul verbal al ședinței trecute, și după aceea se trece la ordonarea zilei.

I. Comisiunea, însărcinată în ședința trecută cu censurarea proiectului de statut pentru reuniunea invetiatoresca, referența prin membrul său Massimu Popu, că aflându-se de bună aceluși statut, d'în parte-i lăsa primitiv cu unele modificări neesențiale. După această se citește d'în punctu în punctu și se submitte în dezbateri speciale.

ad. I. După mai multe deslușiri detaliate date d'în partea referinței la unii §-i, și după respingerea propunerii invetiatorului Basiliu Tergovetiu — că §. 5. alu proiectului de statut, unde se dăce, că membru ordinariu poate fi ori care invetiator d'în districtul Nasendului și giurul aceluși, să se modifice dicându-se: membru ord. poate fi ori care invetiator român, — conferința primește aceluși proiect întru totu cuprinsului său de statut alu reuniunii invetiatorilor d'în vicariatul Rodnei, otarindu totu una-data a se deschide prin notariat una cola în care să se scrie membrii reuniunii, că asiș să se pota provisoriu constitui și până la întărirea aceluși.

II. Presedintele provoacă comisiunea a două însărcinată cu studierea reprezentării către ministeriul reg. ung. de cultu și instrucțiune publică, pentru aducerea unui proiect de lege privitoriu la pensionarea invetiatorilor populari, a referă despre operatului său.

ad. II. Directorele Cosma Anca, că referința alu acelei comisiuni, descopere, că reprezentărea d'în chestiune s'a primitiv d'în partea comisiunii cu observarea că fiindu prelungă să se mai contraga, ceea ce la propunerea dlui Massimu Popu se și concretizează compuneriului.

III. Fiindu că nu potu avé totu invetiatorii cunoscintia despre instrucțiunea emanată d'în partea maritului ordinariu și referitoria la examenele de calificățiune a invetiatorilor, — presedintele propune a se citi prin notariat acea instrucțiune.

ad. III. Conferința iè actu despre instrucțiunea citită, și si-reservedia dreptulu a-si face observările la tempulu său. Fiindu tempulu înaintat ședinței se amâna pre după mediana la 4 ore.

(Finea va urmă.)

VARIETATI.

*[Slovaci și dualismulu]. Una parte a inteliginței slovace, nu scim d'în ce mancarime, s'eu la a cui dorința, se apucă d'ilele trecute și într'o conferința, ce a ținutu în un'a d'în ospetările Pestei, croi una „resoluțiune” prin carea dechiară espreșu în publicu că recunoșce și primește de alu său pactulu dualisticu d'în 1867. La Conferința această au participat la vre-o trei-dieci de fruntasi slovaci, — preți, advocati, functionari, diuaristi și vre-o câți-va deputati slovaci deakisti. — Resoluțiunea adusa de aceste notabilități slovace sana astfelu: „Natiunea slovaca s'a abținutu până acum d'a recunoșce în publicu și espreșu pactulu de impacatiune d'în 1867, și această d'în motu, că ea s'a temutu, că dacă aceluși pactu ar' fi inspiratu de spiritulu timpurilor vechi, ar' poté se o ameninție atâtu în nationalitate, câtu și să-i infiga grele rane în viața privată și socială; și apoi a se feri de aceste rele, această o spune instinctulu natural și o dieteză mintea sanetosă. Inse d'în deslușirile primite de deputatii dietali de prin partile nostre se vede apriatu, că majoritatea dietei, carea se grupează în giurul pactului dualisticu, nu are intențiunea să impedeze dezvoltarea prin cultura a natiunii nostre, ba încă vré chiaru a concede limbii nostre terenulu neoperatu necesariu și în viața publică; de alta parte apoi, dorindu noi a contribui la multumirea, consolidarea și dezvoltarea pacinică a patriei, venim a dechiară în numele nostru și alu amicilor nostru de principie: „In convicțiune”, că speranțele nostre se voru realiză, noi espreșu și în publicu primim de alu nostru pactulu d'în 1867, și voim a contribui spre consolidarea aceluși; și până atunci, până cându diet'a presinte va face pasii necesari pentru implinirea dorințelor nostre, ne vomu reținé de la ori-ce pasu contr'a pactului dualisticu.” — Pre bazea acestei resoluțiuni s'a formatu apoi una partita slovaca asiș numita „de impacatiune”, ai carei membri, înainte d'a plecá d'în Pest'a, au cercetat pre Flauciscu Deák, pre ministrulu-presied. Lónyay, pre ministrulu de interne Tóth și pre ministrulu de cultu și instrucțiune publică Tréfort; d'în partea tuturoru a au fostu primiti cu multa amicalitate, și éra-si d'în partea tuturoru a fure ascuratii că li se va dá celu mai sinceru sprigiu întru realizarea planului lor de impacatiune; cu osebire inse ministrulu Tréfort li-a promis, că câtu mai curându li va impleni dorința, relativă la înmultirea școlilor în comitatele slovace ale Ungariei superioare.

*(La impriméria dlui I. Felkl în Prag'a), au aparut și se potu capetá „Globuru cu textu românescu” pro unu simplu piedestalu, 9 policari diametru, cu 20 sfânti; pre unu piedestalu com-

pletu, cu meridianu și compasu 9 policari diametru, cu 40 sfânti. — Tragemu atențiunea onor. nostri cetitori a supr'a acestui anuciu importantu, fiindu-că prin această s'a înlatu-ratu una mare greutate, căci până acum globurile esistau numai în limbe straine.

*(Café Chantant de Roumanie.) Diuariele d'în Romani'a ni împartesiescu scirea, că dlui Franchetti, directorele operei italiene d'în Bucuresci, voindu a merge a laturi cu aspirațiunile romanilor d'a fi reprezentati și ei câtu se poté mai bine la espusetiunea universale d'în Vien'a, ce va avé locu în vér'a venitoria, a otaritu a deschide portile vastei și miraculoșei gradini a Palatului Tirului Internatiunale, tacia în față cu espusetiunea universală, și a espune și Dsa publiculuși visitatoriu produciunile sale: distracțiunile și veseliele în tota splendoria lor. — Spectacolulu va fi mare și impunetoriu, cu atâtu mai multu, cu câtu acestu locu de petrecere e dedicatu Romaniiei. Café Chantant de Roumanie va fi, prin urmare, centrulu petrecerilor universale, unde strainii voru avé ocaziune a admirá arculu și music'a romani, și totodata dovéda viaa despre stim'a și veneratiunea ce dlui Franchetti pastredia pentru natiunea romani.

*(Membrii Societ. „Petru Maioru”) sunt invitati d'în partea presiului ad hoc a participá în numeru câtu se poté mai completu la adunarea ordinariă generală ce se va ținé d'în 3. noevre la 5 ore d. m. în nou'a localitate (într'e strad'a statiunii și ŪN6, edificiulu unde se afla farmacia dlui G. Stup'a, etagiulu III.) Într'e agendele acestei adunări generale se afla în prim'a linia alegerea noului comitetu.

Sciri electrice.

Rom'a, 26. oct. D'în Aten'a se scrie diuarului „Opinione”: Ministrulu esternelor și celu de cultu întrevintra în consiliulu ministeriale în favorulu unei complanări în chestiunea Laurion, și, fiindu Deligiorgis de parere contraria, și dederă demisiunea.

Madridu, 26. oct. Zorilla demintă în congressu demisiunea ministrului de finciance, adaugundu: Séu nu se retrage neci unu ministru, séu demisiunea întregu cabinetulu.

Madridu, 27. oct. Biurourile congressulu aprobara presintarea propunerii d'a pune sub acusa ministeriulu lui Sagasta.

Cragujevatiu, 27. oct. Scupcin'a acceptă conventiunea postale închiata cu Romani'a; ea intra numai decatu în viața.

Rom'a, 27. oct. „Opinione” împartesiesce, că parlamentulu se va conchiamá pre 20. noevre. — Diuarulu „Italia militara” anuciă aparițiunea unui decretu, prin care nrulu districtelor militare se sporesce la 60 și alu companecorului districtuale permaninte de la 160 la 191, d'în ari se voru mai formá încă 15 companie speciale pentru garnisonel d'în Alpi.

Constantinopole, 27. oct. Port'a voiesce a agraciá pre bulgarii compromitati prin rescol'a d'în urma și cari de presinte sunt internati în Angor'a și Asi'a mica. — Esarcatul are prospectu d'a deveni patriarcatu.

Rom'a, 28. oct. Esundările causara dauna enormă în provinciile Mantua și Ferrara; mai multe sute kilometri patrați sunt acoperiti cu apă; frie'a poporatiunii nu se poté descrie.

Parisu, 29. oct. Diuarulu „Bien Public” împartesiesce urmatoriulu programu despre chestiunile, ce aru avé a se pertratá după terminarea desbaterilor bugetarie: Proclamarea republicei; proclamarea lui Thiers de presiedinte pre 4 séu 5 anni cu dreptulu d'a poté fi realesu; alegerea unui vice-presiedinte alu republicei, introducerea sistemulu cu doue camere; mai departe una nouă lege electorală pre bas'a etății de 25 anni și estinderea obligamentulu domiciliariu.

Oraviti'a, 29. oct. Ervinu Vladár fu alesu asta-di deputatu dietale cu unanimitate de voturi.

Bern, 29. oct. D'într'e alegerile nationale cunoscute până acum'a 85 sunt favorabile și 35 contrarie revisiunii; mai resteza încă 15 alegeri.

Constantinopole, 29. oct. Unu decretu imperatescu ordona construirea liniei ferrate Nisiu-Viddin pre spesele statulu.

Burs'a de Vien'a de la 29. octomvre, 1872.

5%, metall.	61.70	Londra	107.90
Imprum. nat.	69.60	Argintu	107.15
Sorti d'în 1860	102.30	Galbenu	5.13
Act. de banca	931.—	Napoleond'or	8.64
Act. inst. cre.	326.80		

Responsuri. Dlui I. P. in Ghierla: Causa că nu vi-s'a implinitu a două parte a cererii adresata Redacțiunii au fostu absentia Redactoruluși, totu d'în acea cauza a întârziatu și responsulu la întrebarea cu privire la cupone, cari „se primescu.” — Dlui A. E. in Racsi'a: Aveati dreptulu a cere ceea ce se cuprinde în epistol'a penultima, dar' v'ati cam iutitu în ultim'a scrisore; personalitățile ori d'în care parte ar' veni le deploru, elle nu se stracora, cellu pucinu nu neferocate, în diuarulu meu, decatu numai în absentia mea, ceea ce estu-tempu s'a întârziatu mai adese ori. Dechiaratiunea în cunoscintia de caustă se va face. — Dlui Andreescu în Beregsăa: Corresp. dtalle nu s'a publicatu pentru că se publicasse a Dlui Popoviciu (d'în Aradu) care aveá și dreptulu și detorința d'a responde. După ce terminulu de 14 dtalle, în care D.P. ceruse dovédi accusatoriloru sei, au aspiratu de multu, éra totu numai D.P. are dreptulu de a face dechiaratiunea întru inteliessulu provocatiunii sale, ceea ce bucurosu voiu publicá, dar' a trei-a persona nu are dreptulu a veni să-mi cerea publicarea correspundentiei sale în cauza straina. De nu lipsiamu d'a casa, te potu assecurá că acea corresp. în contr'a Dlui P. nu vedé lumina în „Fed.” căci abuserile, etc. se relega la forulu competente mai nainte d'a se terei la forulu cellu mare allu publicității. De altmentrea Redacțiunile, pre langa tota precauțiunea, potu fi și elle câte o data sedusse prin correspundintie alle caroru sorginte este ur'a personale, dar' specios'a loru faccia areta interese nationale și de cultura. Cātu pentru avisarea d'a încetá cu trimitterea diuaruluși pentru că nu s'a publicatu corresp. dtalle amu să-i reflectu că prea bucurosu me lipsescu de placerea d'a avé asemene abonati. Mai multa modestia nu ti-ar' fi de prisosu. În fine te rogu că restanti'a de pre doi anni (1870/1.) pretiulu scadiutu 16 fl. precum și pretiulu marcelor pre ianuariu—octomvre 1872. cu totulu 17 fl. 50 cr. v. a. să-i tramitti pentru „fondulu gimnasiulu rom. d'în Bradu”, de a dreptulu la comitetulu d'acolo. De la zelulu nationalu allu dtalle asceptu că acest'a o vei face cu placere și înca în cursulu acestui annu. Redactorulu „Fed.”

Propriet., edit. și red. respundiet.: ALES. ROMANU.

MANTELLE DE PLOIA.

Pentru caletori, economi, oficiali la calea ferri'a și în genere pentru toti acei individi, cari prin ocupațiunile și affacerile lor sunt a-dese-ori espusi ploiei, este tare de recomandat Mantel'u a de ploia anglesă genuina, d'în materia nou-ameliorata, nedestructibile și nepenetrabile de apă. Aceste mantelle întrecu în elegantiă și durabilitate pre tote câte s'au fabricatu până acum. Este apoi de însemnat, că mantellele d'în chestiune sunt cu totulu fără cusatura, prin urmare nici-odată nu voru avé trebuința de reparatura, și sunt astfelu lucrate, încatu pre tempu frumosu se potu întorce și îmbracă pre faci'a a două că redingata eleganta.

1 bucata în marime ordinariă, de 42 policari lungime costa 10 fl., fii-cari 2 policari ulteriori costa 1 fl. mai multu, capuce [gluge] 1 fl. bucata.

Depozitu principalu alu fabricel Govin si filii în Manchester.

Lumina frumosu Lumina bunu Lumina estinu.

Cele mai noue lampe de petroleu, cu masinaria assecuratoriă, preabine construită, flacara lina în forma de flutură că la lampele de gasu aericu (flacara unei singure lampe lumineza cătu 6 luminari); fără indoiela frumosa iluminatiune această, și totu-si 50 percente economie faccia cu ori-care alta materia de luminatu. Si spre a impedece ori-ce concurrenția s'au pusu preturi câtu se poté de estine, ér' pentru calitatea cea mai bună se garanteza.

1 bucata lampa de cuina, completa, d'impreuna cu petroleu și festila, 45, 60 cr. 1 buc. lampa de cuina, de aninatu de parete séu de plafondu, completa, cr. 85, fl. 1.20, 1.50. 1 buc. lampa de chilia, frumosa, completa fl. 1, 1.20, 1.50, 1.80. 1 buc. lampa prea-frumosu ajustata, completa, fl. 2, 2.50, 3. 1 buc. lampa de salonu, bogatu decorata, prea-fina, fl. 4, 5, 6, 8, 10. 1 buc. lampa de studeatu séu lucratu cu palaria fl. 1, 1.50, 2. 1 buc. lampa de parate pentru stauale, séu în anticamere (tinde) cr. 90, fl. 1.20. 1 buc. lampa de atornatu de grindi în stauale, tinde etc. cr. 90, fl. 1.50, 2. 1 buc. lampa de atornatu în fabrice, oficinie fl. 2, 2.50, 3.50. 1 buc. lampa de atornatu în sufragerte, preafine fl. 5, 8. 1 buc. lampa de atornatu în sufragerte, sorta prea-fina, bronzu auritu fl. 15, 20, 25.

Sub acestu pretiu alu lampelor este d'a se întielege tota ajustarea, d'impreuna cu festila și sticla.

1 palatie de lampe, mice, de midilocu fine cr. 5, fine cr. 10, pre-fine cr. 15. 1 palaria de lampa de midilocu mari și de midilocu fine cr. 10, fine cr. 15, pre-fine cr. 20. 1 palaria de lampa sorta mare, de midilocu fina cr. 25, fina cr. 35, pre-fina cr. 45. 1 cotu festila de lampa cr. 4, 6, 8. 1 buc. forcece de lampe, de ocelu cr. 25. 1 scutu pentru paleri'a lampei, d'a nu se arde, cr. 5. 1 scutu pentru sticla, d'a nu se sparge de caldura, cr. 10. 1 curatitoriu mecanicu pentru cilindru de sticla, cr. 20. 1 tassa d'a se pune sub lampa, prea-frumosa, cr. 20, 30. 1 fesu micu pentru lampa, în forme prea-frumose cr. 15, 25, 35. 1 scriptiu pentru atornarea lampelor fl. 1.40, 1.80, 2.20. 1 cilindru de sticla cr. 4, 5, 6. 1 globu de sticla cr. 20, 25, 30. 1 flaconu de tinichea pentru 1 pundu de petroleu cr. 30, pentru 2 pundi cr. 50.

Cumperatori cu redicat a capeta rabattu de la

A. FRIEDMANN,
Vienn'a, Praterstrasse, Parterre și etagiulu I. [7-12]